

Așezată la poalele Munților Codru, nu departe de valea Crișului Alb, comuna Beliu este una din așezările a cărei continuitate de veacuri stărnește interesul cercetătorilor. În malul riului Midieș ce străbate localitatea s-au descoperit câteva piese datind din epoca neolitică. Urme ale unei cetăți de pământ medievale se mai pot vedea și azi.

Interesul pentru istoria acestor locuri, pasiunea, perseverența timp de 15 ani a profesorului Emil Lăzureanu, prin 1955 tinăr absolvent, căruia i s-a alăturat în ultimii ani Moise Zopota, secretar al consiliului popular, au dus curind la înghetarea unei mici colecții de istorie. Piesele constituiau un material didactic auxiliar deosebit de apreciat de elevi. În 1963, școala din Beliu avea

un muzeu al ei și a luat hotărârea intensificării cercetărilor nu numai în localitatea Beliu, ci și în satele învecinate, pentru depistarea și stringerea materialului etnografic.

Cu sprijinul organizațiilor de U.T.C. și de pionieri din școală, colecțiile au crescut an de an, ajungându-se în prezent la circa 2000 de piese. Neavind fonduri bănești la dispoziție, toate obiectele provin din donații, ceea ce este un fapt remarcabil, demn de relevat. În prezent, piesele sînt adăpostite în clădirea fostei școli, devenită deja neîncăpătoare. Aici nu peste multă vreme va fi deschisă o expoziție de bază destinată vizitării de către publicul din localitate, avînd denumirea de „Muzeul Codrii și Lunca Beliului”.

Din domeniul științelor naturale vor fi expuse scoici, specii de păsări din zonă, fragmente fosile dintr-un schelet de Ursus spelaeus, o colecție mineralogică și altele.

Piesele etnografice formează baza inventarului. Sînt aici zeci și zeci de vase de ceramică, ajunse la Beliu și răspindite în aceste sate prin vestitul tîrg săptămînal. Pe aici treceau drumurile olarilor bihoreni sau a celor din Zarand, porniți cu căruțele lor cu coviltir spre cîmpia de vest a Transilvaniei. Dar și Beliu era un centru ceramic puternic, fiind amintit într-un document de arhivă din 1733. Frumoase oluri smălțuite cu verde, dar și cu motive în relief, blide cu motive fitomorfe, lămpi din caolin se mai lucrau la Beliu pînă acum vreo 80 de ani. Cîteva cable de ceramică descoperite de curind în satul Hășmaș aduc la lumină un nou și pînă acum necunoscut centru de ceramică din vestul Transilvaniei.

Dintre obiectele legate de arta populară în lemn se remarcă, prin bogăția lor ornamentală, lingurarele, căucele, sărărițele. Nu lipsesc nici presa pentru ceară, manganalul, precum și o seamă de obiecte legate de industria casnică textilă. O lădiță pentru păstrat podoaale de către fete stărnește admirația atît pentru ornamentația ei cît și pentru faptul că relevă un alt aspect de activitate al centrului de lădari de la Hășmaș.

Din domeniul portului și al textilelor de casă, muzeul deține cîteva piese de o valoare artistică și documentară demnă de apreciat.

Mai cu seamă în secolul al XIX-lea, dar și înainte chiar, fama acestei mici localități ajunsese pînă departe peste fruntariile țării datorită semicristalurilor produse aici. Încă în anul 1611, la Beliu exista o „glăjărie” care, dezvoltată, devine în secolul trecut o vestită fabrică, ale cărei produse au ajuns și pe piața Franței. Azi fabrica nu mai lucrează, dar o mulțime de piese produse aici cu decenii în urmă pot fi văzute în colecția muzeului. (Se preconizează redeschiderea fabricii, în vechea clădire și cu mulți dintre foștii meșteri).

Am mai putea înșira încă multe alte obiecte muzeale, demne de tot interesul, pe care le-am găsit aici.

Elevii școlii, cadrele didactice, toți locuitorii comunei și ai satelor învecinate vor avea în curind pe promontoriul din mijlocul așezării un loc de instruire și educație culturală. Clădirea, construită pe locul unde în evul mediu era o închisoare, s-a transformat prin truda elevilor și a dascălului lor de istorie într-un veritabil locaș de cultură. Inspectoratul școlar județean, Comitetul pentru cultură și educație socialisă al județului Arad ar putea, și au datoria s-o facă, să sprijine mai mult acțiunea aceasta nobilă. [S-a constituit o colecție. E nevoie acum de o expoziție permanentă de nivel. Cine s-o facă, am văzut, este. De urgență se impune soluționarea problemei spațiului și mobilierului adecvat unei asemenea destinații. În județul Arad sînt puține inițiative de genul acesta. Cu atît mai mult se impune atunci aprecierea acelor oameni care în mod dezinteresat se străduiesc să facă pe lingă profesiunea lor un lucru frumos, util contemporanilor ca și generațiilor următoare deopotrivă.